

PROCESY BEATYFIKACYJNE W KOŚCIELE WARMIŃSKIM

Treść: — Wstęp. — 1. Proces beatyfikacyjny Doroty z Mątów. — 2. Proces beatyfikacyjny Stanisława Kardynała Hozjusza, biskupa warmińskiego. — 3. Proces beatyfikacyjny s. Reginy Protmann CSC. — 4. Proces beatyfikacyjny s. Krzysztofy Klomfass CSC i jej piętnastu towarzyszek. — 5. Proces beatyfikacyjny s. Stanisławy (Barbary) Samulowskiej SM. — 6. Proces beatyfikacyjny ks. Józefa Steinki i trzydziestu sześciu towarzyszy, oraz ks. Bronisława Sochaczewskiego i ośmiu towarzyszy. — Zusammenfassung

WSTĘP

W dziejach Kościoła świętość zawsze była rozumiana jako najwyższy wyraz miłości, która oznacza przemianę i upodobnienie się chrześcijanina do Chrystusa, zapoczątkowaną przez chrzest. Kościół wyrósł na „posiewie męczeństwa” a dziełstwo świętości, poczynając od pierwszych pokoleń chrześcijan po wiernych żyjących we współczesnym świecie, jest wciąż bijącym sercem Kościoła i źródłem jego rozwoju.

Na przestrzeni wieków pojęcie świętości ulegało ewolucji, jednakże świadectwa dawane zarówno przez tych, którzy dobrowolnie przyjęli śmierć za wiarę w Chrystusa jak i tych, którzy wyróżniali się heroicznym i stałym zachowywaniem cnót chrześcijańskich są — w każdym z tych wymiarów — najpełniejszym owocem wiary, nadziei i miłości, są najwyższą czią oddawaną Bogu samemu. Łaska świętości była udziałem ludzi, którzy poszli za Chrystusem różnymi drogami chrześcijańskiego powołania. Ludzi różnych stanów, epok, języków, ras, różnych kontynentów, stanowiąc o bogactwie Kościołów lokalnych. Bogactwo to jest udziałem także Kościoła na Warmii, na świętej Warmii, która przymiot ten zawdzięcza nie tylko wydarzeniom historycznym, ale także świadectwie życia i śmierci synów i córek tej ziemi. Świadectwo to nie może zostać zapomniane, jak nawoływał na progu trzeciego tysiąclecia papież Jan Paweł II w Liście Apostolskim *Tertio millennio adveniente*, wskazując na potrzebę utrwalania męczenników naszych czasów, *nieznanych żołnierzy wielkiej sprawy Bożej*. Trzeba ażeby, jak nauczał Ojciec Święty, *Kościoty lokalne, zbierając konieczną dokumentację uczyniły wszystko dla zachowania pamięci tych, którzy ponieśli męczeństwo i należy też popierać uznanie heroiczności cnót, zwłaszcza świątobliwych wiernych świeckich,*

tak, aby świętość ta była przez Kościół stwierdzona i stawiana za wzór dla innych.

Stwierdzenie świętości (kanonizacja) poprzedzane jest procesem beatyfikacyjnym, który, w ujęciu nowożytnym, składa się z dwóch etapów: diecezjalnego i rzymskiego. Etap diecezjalny ma na celu zebranie wszystkich środków dowodowych odnoszących się do życia, działalności, okoliczności śmierci oraz opinii o świętości i męczeństwie kandydatów na ołtarze. Etap rzymski prowadzony jest w Kongregacji do Spraw Świętych i polega na ocenie zgromadzonego materiału dowodowego.

Obserwowany zwłaszcza w ostatnich latach wzrost ilości procesów beatyfikacyjnych, prowadzonych również w Kościele Warmińskim, rodzi potrzebę usystematyzowania wiedzy w przedmiotowym zakresie: upowszechnienie zarówno idei świętości, która nie jest zarezerwowana tylko dla grona nielicznych, jak i procedury kanonicznej w tym względzie. Artykuł niniejszy jest przedstawieniem historii siedmiu procesów beatyfikacyjnych, które były lub są jeszcze prowadzone w Kościele Warmińskim. Do tej pory dwa z nich zakończyły się sukcesem. Proces beatyfikacyjny Doroty z Mątów został zakończony 9 stycznia 1976 r., kiedy Ojciec Święty Paweł VI potwierdził jej niepamiętny kult publiczny. Natomiast proces Reginy Protmann, przygotowywany na Warmii a prowadzony w diecezji Tusculum, został zakończony 13 czerwca 1999 r. w Warszawie wyniesieniem jej na ołtarze przez Jana Pawła II. Trzy kolejne procesy beatyfikacyjne: Sługi Bożego Kardynała Stanisława Hozjusza, Sługi Bożej s. Barbary Samulowskiej oraz Sługi Bożej s. Krzysztofy Klomfass i jej piętnastu towarzyszek, zostały już zakończone na szczeblu diecezjalnym i przeniesione do dalszego postępowania w Rzymie. Wreszcie dwa ostatnie procesy: Sługi Bożego ks. Józefa Steinki i trzydziestu sześciu towarzyszy oraz Sługi Bożego ks. Bronisława Sochaczewskiego i ośmiu towarzyszy, rozpoczęte zostały 15 września 2007 r. w Olsztynie i jeszcze trwają.

W artykule nie zostały ujęte dwa toczące się na szczeblu diecezjalnym procesy beatyfikacyjne: Sługi Bożego Maksymiliana Kallera, biskupa warmińskiego (1880–1947)¹, oraz Sługi Bożego Józefa Englinga z Prosit (1898–1918), założyciela Ruchu Szensztackiego. Choć obaj kandydaci na ołtarze z racji pochodzenia i pełnionych urzędów mają silny związek z Kościołem Warmińskim, prowadzone są przez Kościoły niemieckie, gdzie ponieśli śmierć — diecezję Münster oraz archidiecezję Trier.

I. PROCES BEATYFIKACYJNY DOROTY Z MAŁÓW

Nie licząc św. Wojciecha, który poniósł śmierć męczeńską na terenie Prus dając podwaliny Kościołowi Warmińskiemu, pierwszą osobą wyniesioną na ołtarze z tego terytorium i włączoną do osób, którym Kościół oddaje cześć jako świętym i błogosławionym, była Dorota z Mątów. Urodziła się 25 stycznia 1347 r. w zamożnej rodzinie ziemskiej we wsi Mątowy Wielkie położonej w Prusach (na Żuławach Gdańskich). W sierpniu 1363 r. wyszła za mąż za Alberta, rzemieślnika i kupca z Gdańska. Urodziła dziewięcioro dzieci, z których ośmioro wcześniej

---

¹ Proces beatyfikacyjny rozpoczęty 4.05.2003 w Werl.

umarło. Córka Gertruda, która przeżyła, wstąpiła do zakonu benedyktynek w Chełmnie. Po śmierci w lutym 1390 r. swojego męża, Dorota przeniosła się do Kwidzyna, gdzie 2 maja 1393 r. pozwoliła się zamurować w celi przy katedrze św. Jan Chrzciciela. Tu też 25 czerwca 1394 r. zmarła w opinii świętości².

Starania o wyniesienie na ołtarze Doroty rozpoczęły się bardzo szybko po jej śmierci. W to dzieło zaangażowali się zwłaszcza jej spowiednicy, ks. Jan z Kwidzyna i ks. Jan Ryman z Dzierzgonia, opracowując życiorys Doroty³ oraz zabiegając o poparcie ze strony papieża Bonifacego IX. Wymienieni wraz z biskupem warmińskim Henrykiem Sorbomem, biskupem pomezzańskim Janem Mniczem, biskupem sambijskim Henrykiem Seefeldem, kapitułą warmińską, pomezzańską, sambijską i chełmińską, opatami cysterskimi Mikołajem z Oliwy i Janem z Pelpolina, wielkim mistrzem krzyżackim Konradem von Jungingenem, oraz przeorem kartuzów Janem z Kartuz, zwrócili się 9 września 1395 r. do papieża Bonifacego IX z prośbą o kanonizację Doroty⁴. Papież Bonifacy IX bullą z 18 marca 1404 r. ustanowił w Kwidzynie komisję do prowadzenia procesu apostolskiego w osobach: biskupa chełmińskiego, biskupa warmińskiego i opata z Oliwy. Akta procesu związane z przesłuchaniem świadków odnośnie życia Doroty, heroicznego jej cnót, oraz wysłuchanych za jej pośrednictwem próśb zostały w lutym 1406 r. przesłane do Rzymu. Niestety, z powodu zamieszek politycznych i religijnych, sprawa kanonizacji Doroty nie posunęła się dalej, a akta procesu kanonizacyjnego zaginęły w Rzymie⁵.

Proces próbowano wznawiać. W latach 1485–1486 podjął się tego zadania biskup chełmiński i pomezński Jan IV Kierstani, lecz bez powodzenia. Nie powiodło się też biskupowi chełmińskiemu i pomezzańskiemu Janowi Lipskiemu, który w 1637 r. próbował wznović proces w oparciu o dekrety papieża Urbana VIII z 1625 i 1634 roku⁶.

Kolejne starania beatyfikacji Doroty z Mątów podjęli biskup warmiński Maksymilian Kaller powołując w tym celu w 1935 r. komisję historyczną, a także synod diecezji gdańskiej, który w 1935 r. wyraził życzenie i prośbę o doprowadzenie do końca kanonizacji Doroty. Te działania przerwała jednak zawierucha drugiej wojny światowej.

Po wojnie wrócono to tematowi, w czym szczególnie zasłużył się ks. Ryszard Stachnik z diecezji gdańskiej, który pod kierunkiem rzymskich relatorów, J. Löwa

---

² Zob. F. S z e m b e k, Pomocnica z nieba na uspokojenie Prus z dawna Polakom od Pana Boga nagotowana, Toruń 1627; t e n ż e, Wizerunek zacny przygotowania chrześcijańskiego na szczęśliwe skonanie to jest życie chwalebne s. Doroty z Prus wdowy, Toruń 1638; Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum. Decretum Varmien. seu Gedanen confirmationis cultus ab immemorabili tempore praestiti Servae Dei Dorotheae Montoviensi viduae et reclusae, „Beatae” vel „Sanctae” nuncupatae, 9.01.1976; M. B o r z y s z k o w s k i, Bł. Dorota z Mątów, Olsztyn 1984; t e n ż e, Dorota z Mątów, w: Nasi święci. Polski Słownik Hagioraficzny, A. Witkowska (red.), Poznań 1995, s. 155–162.

³ Zob. R. K o t o w s k i, Poznanie i natura Boga w wypowiedziach błogosławionej Doroty z Mątów (1347–1394), *SW* 21 (1984), s. 170–188.

⁴ Zob. M. B o r z y s z k o w s k i, Błogosławiona Dorota z Mątów i jej droga na ołtarze, *SW* 14 (1977), s. 524.

⁵ Zob. tamże.

⁶ Zob. H. M i s z t a l, Prawo kanonizacyjne, Lublin 2003, s. 159–162.

i A. Amore, opracował *Positio super cultu et virtutibus servae Dei Dorotheae Montoviensis*⁷. Wyniesienie na ołtarze Doroty z Mątów przeprowadzone zostało według norm beatyfikacyjnych dla tzw. wypadku wyjątego (*casus exceptus*)⁸ przewidzianego dla tych Sług Bożych, których publiczny kult pochodzi z lat 1181–1534. Dorota bowiem urodził się i umarła w opinii świętości właśnie we wskazanym przedziale czasowym. Zebrani w dniu 12 maja 1971 r. konsultorzy Urzędu Historyczno-Hagiograficznego Kongregacji ds. Świętych pod kierunkiem o. Melchiora Pabladura, relatora generalnego, prawie jednogłośnie orzekli, że zebrane i wyjaśnione w *Positio* dokumenty dowodzą, że kult Doroty z Mątów istniał od niepamiętnych czasów, to jest od ponad przeszło stu lat przed 1634 r., oraz że dostarczają historycznie pewnych wiadomości na temat cnót Sługi Bożej. Ocena ta została przekazana dla o. Raphaela Pereza, generalnego promotora wiary, który w piśmie z 25 stycznia 1975 r. opowiedział się za jej prawdziwością, a 14 października 1975 r. został wydany dekret potwierdzający istnienie niepamiętnego kultu. Wreszcie 9 grudnia 1975 r. na Kongregacji plenarnej kardynałów na pytanie relatora procesu, kard. Silviussa Oddiego, „Czy należy zatwierdzić kult Sługi Bożej Doroty z Mątów, zwanej błogosławioną lub świętą, okazywany jej od niepamiętnych czasów i czy cnoty jej są na tyle potwierdzone, że w odpowiednim czasie możnaby przystąpić do rozważenia jej cudów, wymaganych do kanonizacji?”⁹, kardynałowie dali odpowiedź twierdzącą¹⁰. W dniu 9 stycznia 1976 r. podczas audiencji Ojciec Święty Paweł VI potwierdził wypowiedź Kongregacji i określił ją jako prawomocną¹¹.

W ten sposób zakończyły się długoletnie starania o wyniesienie na ołtarze Pańskie Doroty z Mątów. Dekret zatwierdzający jej kult z racji niektórych sformułowań budził wątpliwość sprowadzającą się do pytania: czy Dorocie przysługuje tytuł „błogosławiona” czy „święta”? Na liczne zapytania, między innymi również biskupa warmińskiego Józefa Drzazgi, Kongregacja w piśmie z dnia 25 lutego 1977 r. odpowiedziała, że Dorota z Mątów może być czczona jako błogosławiona lub święta w zależności od tego, jaki jest w poszczególnych diecezjach zwyczaj. Ponieważ w Polsce Dorota była czczona zasadniczo jako błogosławiona, przysługuje jej kult jako błogosławionej¹².

⁷ Zob. R. Stachnik, Zum Schrifttum über die heilige Dorothea von Montau, w: R. Stachnik, A. Triller, Dorothea von Montau, Osnabrück 1976, s. 99–105.

⁸ Zob. H. Misztal, jw., s. 113–117, 162–164.

⁹ An confirmandus sit cultus Servae Dei Dorotheae Montoviensi, „beatae” vel „sanctae” nuncupatae, ab immemorabili tempore praestitus; an ita constet de eius virtutibus, ut ad miraculorum disceptationem pro canonizatione quandocumque deveniri possit.

¹⁰ Constare de casu excepto; atque de virtutibus ita constare, ut ad disceptationem super miraculis pro canonizatione quandocumque deveniri possit.

¹¹ Zob. Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, Decretum, jw.

¹² M. Borzyszkowski, Błogosławiona, jw., s. 525.

II. PROCES BEATYFIKACYJNY STANISŁAWA KARDYNAŁA HOZJUSZA, BISKUPA WARMIŃSKIEGO

Proces beatyfikacyjny Sługi Bożego Stanisława Kardynała Hozjusza posiada również długą historię. Pierwsze starania o beatyfikację rozpoczęły się już w latach międzywojennych. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości Episkopat Polski występując do Stolicy Świętej o zgodę, zadanie to zlecił biskupowi płockiemu, a następnie biskupowi chełmińskiemu. Ten — uzyskując zgodę Ojca Świętego Piusa XI — pierwszym postulatorem mianował w dniu 23 sierpnia 1936 r. ojca Wojciecha Topolińskiego OFMConv., franciszkanina konwentualnego. Niecały rok później, 18 lutego 1937 r., postulator zwrócił się do Świętej Kongregacji Obrzędów z prośbą, aby proces informacyjny *super fama virtutum et miraculorum* został przeprowadzony w diecezji krakowskiej, natomiast proces *super scriptis* oraz *super non cultu* został dokonany w Rzymie, na co w dniu 10 marca 1937 r. papież Pius XI wyraził zgodę¹³. Jednak na skutek zawieruchy drugiej wojny światowej proces został przerwany.

Po wojnie, 6 kwietnia 1968 r., Prymas Polski Stanisław Kardynał Wyszyński, na mocy specjalnego upoważnienia ze Stolicy Świętej zdecydował, aby akta sprawy beatyfikacyjnej rozpoczętej w diecezji chełmińskiej zostały przekazane do diecezji warmińskiej. W dniu 7 października 1971 r. administrator apostolski biskup Józef Drzazga zwrócił się więc do Kongregacji do Spraw Świętych o zgodę na prowadzenie instrukcji procesu. Stolica Święta biorąc pod uwagę, że Sługa Boży przez 28 lat był biskupem warmińskim oraz że sprawa jest historyczna, w dniu 16 listopada 1973 r. wyraziła zgodę na prowadzenie sprawy w diecezji warmińskiej¹⁴. Głównym postulatorem został ks. Michał Machejek OCD, a wicepostulatorami ks. Marian Borzyszkowski i ks. Władysław Nowak.

W dniu 3 września 1975 r. został utworzony i w dniu 16 września 1975 r. w bazylice katedralnej we Fromborku zaprzysięzony, diecezjalny trybunał beatyfikacyjny w następującym składzie: sędzią delegowanym został ks. Tadeusz Pawluk, natomiast jego pomocnikami: ks. Jerzy Podolecki, ks. Roman Bodański i ks. Piotr Ilwicki. Promotorem wiary mianowany został bp Julian Wojtkowski, a jego pomocnikiem ks. Stefan Zajkowski. Notariuszami zostali ks. Jan Usiądek i ks. Józef Kowalewski. Kursorem zaś s. Ambrozja Kalinowska OSB¹⁵.

Rok później, 5 stycznia 1977 r., został ustanowiony trybunał dla zbierania pism Sługi Bożego, w następującym składzie: sędzią delegowanym został ks. Tadeusz Pawluk, natomiast sędziami pomocniczymi ks. Jerzy Podolecki, ks. Konrad Sarwa CM i ks. Władysław Turek. Notariuszem ks. Jan Usiądek, a kursorem s. Ambrozja

¹³ Decreto della Congregazione dei Riti, 10 marzo 1937: „Si concede il permesso ut Processus super scriptis et non cultu in Vicariatu Urbis, et Processus super fama sanctitatis vitae, virtutum et miraculorum in genere in dioecesi Cracovensi instrui valeant”, w: Decreta an. 1937, pp. 51–52.

¹⁴ Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, Prot. N. 353-5/973; przedruk dekretu: WWD 29: 1974, nr 2, s. 50.

¹⁵ Zob. Dekret biskupa warmińskiego Józefa Drzazgi z 3.09.1975, Prot. N. 2258/75.

Kalinowska OSB¹⁶. W dniu 13 października 1978 r. Kongregacja ds. Świętych zezwoliła na proces *super scriptis* w diecezji warmińskiej¹⁷.

Trybunał w związku z procesem o sławie świętości i braku publicznego kultu przesłuchał 20 świadków. Zbieraniem drukowanych pism Sługi Bożego Stanisława Hozjusza, a także jego oryginalnych listów rozproszonych po całej Europie, zajęła się utworzona w 1969 r. komisja historyczna, której członkami byli bp Jan Obląk, ks. Henryk Wojtyśka CP i ks. Alojzy Szorc, a od sierpnia 2006 r. ks. Andrzej Kopiczko. Papieską cenzurę pism sporządzili ks. Lucjan Balter SAC oraz ks. Jerzy Misiurek. W dniu 11 marca 1985 r. o godz. 12.15 wszystkie zebrane pisma Sługi Bożego Stanisława Hozjusza zostały złożone w Kongregacji do Spraw Świętych. Dokumenty przyjął ks. prałat Giovanni Papa.

Proces beatyfikacyjny Sługi Bożego Stanisława Kardynała Hozjusza został przyspieszony za sprawą nowego Metropolity Warmińskiego, abpa Wojciecha Ziembę, który natychmiast po objęciu archidiecezji warmińskiej wznowił rozpoczęty proces beatyfikacyjny. W dniu 5 sierpnia 2006 r. wyznaczył na postulatora — w miejsce nieżyjącego ks. Michała Machejka OCD — ks. Jana Górnego, oraz zatwierdził wicepostulatorów: ks. Władysława Nowaka, ks. Andrzeja Lesińskiego oraz ks. Stanisława Kozakiewicza. Wznawiając skład trybunału beatyfikacyjnego sędzią delegowanym ustanowił — w miejsce nieżyjącego ks. Tadeusza Pawluka — ks. Lucjana Świto, a jako sędziów pomocniczych zatwierdził: ks. Romana Bodańskiego i ks. Piotra Ilwickiego. Na urząd promotora wiary zatwierdził bpa Juliana Wojtkowskiego. Ks. Jacek Wojtkowski mianowany został notariuszem aktuariuszem, a ks. Artur Ogłędzki notariuszem adiunktem. Natomiast kursorem została s. Ambrozja Kalinowska OSB, a skryptorem p. Justyna Krzywkowska.

Trybunał uzupełnił i uporządkował zebraną dokumentację dotyczącą Sługi Bożego Stanisława Kardynała Hozjusza i w dniu 12 czerwca 2007 r. abp Wojciech Ziembę, Metropolita Warmiński, w kaplicy Warmińskiego Seminarium Duchownego „Hosianum” zamknął diecezjalny etap procesu beatyfikacyjnego. Dokumentacja procesu licząca około 800 stron została zapieczętowana i przewieziona do Kongregacji do Spraw Świętych w Rzymie, gdzie została dołączona do tej, która została złożona tam w 1985 r. Postulatorem rzymskim został ustanowiony ks. Krzysztof Nitkiewicz. Kolejnym etapem postępowania jest oczekiwanie na dekret ważności akt, oraz wyznaczenie relatora, pod kierunkiem którego będzie pisana *positio* na temat życia i cnót Sługi Bożego.

III. PROCES BEATYFIKACYJNY S. REGINY PROTSMANN CSC

Proces beatyfikacyjny Reginy Protmann, założycielki Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy, chociaż ze względów politycznych formalnie nie był prowadzony w archidiecezji warmińskiej, to jednak ze względu na

¹⁶ Zob. Przedruk dekretu biskupa warmińskiego Józefa Drzazgi z 5.01.1977, n. 101/77, WWD 32: 1977, nr 2, s. 95.

¹⁷ Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, Prot. N. 353-8/978: przedruk dekretu: WWD 34 1979, nr 6, s. 212.

warmińskie pochodzenie Matki Założycielki oraz pierwszy etap przygotowawczy podjęty właśnie na Warmii, wymaga w tym miejscu odnotowania. Regina Protmann urodziła się w 1552 r. niejako w sercu Warmii — w Braniewie. Pochodziła z bogatej rodziny kupieckiej. W wieku 19 lat porzuciła jednak życie bogatej mieszczańskiej i opuściła dom rodzinny. Założyła konwent i napisała dla niego regułę. Jego charyzmatem stało się dzieło nauczania i wychowania dzieci biednych i dziewcząt, oraz posługa chorym. Założone Zgromadzenie zostało zatwierdzone w 1602 r. przez Stolicę Apostolską. Regina Protmann zmarła w Braniewie 18 stycznia 1613 r. w opinii świętości¹⁸.

Proces Reginy Protmann, podobnie jak sprawa Sługi Bożego Stanisława Kardynała Hozjusza, rozpoczął się również stosunkowo dawno. Pierwsze starania o beatyfikację rozpoczęły się po zakończeniu I wojny światowej. Wiązały się one z poszukiwaniem i kompletowaniem dowodów historycznych na jej temat. Wraz z przełożonymi Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny podjął się tego zadania ks. Andreas Boenigk, ówczesny dyrektor duchowy sióstr katarzynek w Braniewie. Przyczynił się on do wydania drukiem w 1927 r. krótkiej biografii Matki Reginy Protmann, a nieco później do wydrukowania obrazków z jej wizerunkiem wraz z modlitwą w intencji jej beatyfikacji¹⁹. Zaangażował się także w poszukiwania doczesnych szczątków kandydatki na ołtarze, które umieszczone w 1809 r. w podziemiach bazyliki św. Katarzyny w Braniewie zostały odnalezione dopiero w 1929 r.²⁰. Prace przygotowawcze do procesu beatyfikacyjnego zostały przerwane wybuchem drugiej wojny światowej.

Po zakończeniu drugiej wojny światowej przygotowania do procesu beatyfikacyjnego wznowiono po tym, jak Zarząd Generalny Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny, ewakuowany w lutym 1945 r. z Braniewa, znalazł w 1953 r. nową siedzibę w Grottaferrata koło Rzymu²¹. Główną inicjatorką beatyfikacji był ówczesna przełożona generalna matka Margareta Krause CSC (1947–1959). Ona w dniu 3 maja 1959 r. mianowała postulatorem ks. Ladasa Tulaba, rektora Papieskiego Kolegium Litewskiego św. Kazimierza w Rzymie²². Z powodu trudności politycznych uniemożliwiających prowadzenie procesu beatyfikacyjnego w diecezji warmińskiej, gdzie Sługa Boża Regina Protmann zmarła, przełożona generalna zwróciła się do Stolicy Apostolskiej o zezwolenie na prowadzenie procesu w diecezji Tusculum (Frascati) we Włoszech, na terenie której znajduje się Dom

¹⁸ Zob. J. O b ł ą k, Regina Protmann (1552–1613), w: *Hagiografia Polska*, R. Gustawa (red.), t. 2, s. 251–257; J. S t a n i s z e w s k a, Postać Służebnicy Bożej Reginy Protmann założycielki Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny D.M. (1552–1613), *SW* 22–23 (1985–1986), s. 15–24.

¹⁹ Zob. M.Ł. K r e b s, Wpływ beatyfikacji Matki Reginy Protmann na rozwój jej kultu, *Olsztyn* 2003, s. 37.

²⁰ Zob. A. L a n g k a u, Die Auffindung der Gebeine der Ordensstifterin Regina Protmann, *St. Katharina-Gruss* 36 (1937), s. 4–5.

²¹ Zob. M.Ł. K r e b s, W drodze do beatyfikacji Służebnicy Bożej Reginy Protmann, w: *Posłaniec Warmiński czyli Kalendarz Maryjny na rok 1991*, Olsztyn 1991, s. 48.

²² Zob. Akta procesu diecezjalnego Sługi Bożej Reginy Protmann, w: *AGKath, Kronika posiedzeń Trybunału diecezjalnego procesu beatyfikacyjnego Sługi Bożej Reginy Protmann*, Dokumenty te opracowała M.Ł. K r e b s, *Wpływ*, jw., s. 38.

Generalny Zgromadzenia. W dniu 10 czerwca 1960 r. Stolica Apostolska wyraziła na to zgodę²³.

Proces diecezjalny o dowodzenie cnót, dawnej opinii świętości oraz starożytnego kultu został otwarty w dniu 6 kwietnia 1961 r. w Domu Generalnym Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy w Grottaferrata. Zgodnie z obowiązującym wówczas prawem kanonizacyjnym wyrażonym w *Motu proprio* Piusa XI z 6 lutego 1930 r. *Già da qualche tempo*, miał on charakter sprawy historycznej, to znaczy takiej, gdzie nie ma możliwości zgromadzenia świadków współczesnych życiu kandydata na ołtarze. Punktem wyjścia był starożytny kult Sługi Bożej Reginy Protmann, a proces diecezjalny miał dowieść dawnej opinii jej świętości oraz heroicznego jej życia i cnót na podstawie źródeł pisanych²⁴. Kardynał Gaetano Cicognani, biskup diecezji Tusculum (Frascati), zaprzysięgł trybunał diecezjalny w następującym składzie: przewodniczącym Trybunału został biskup B. Budelacci, którego miejsce przejął w dniu 19 grudnia 1962 r. biskup Luigi Liverzani²⁵. Pierwszym sędzią synodalnym mianowano ks. Mariana Strojnego, kapłana diecezji katowickiej, długoletniego pracownika Watykanu, którego w czasie choroby w sesjach procesu zastępował o. A. Ledwolortz OFM. Drugim sędzią synodalnym mianowano ks. Angelo de Angelis²⁶. Promotorem wiary został ks. G. della Cioppa, którego po nagłej śmierci w dniu 20 kwietnia 1961 r. zastąpił dzień później ks. G. Stella z Albano²⁷. Notariuszem aktuariuszem został mianowany prof. P. Jatulis. Jego zaś pomocnikami, notariuszami adiunktami: ks. Carlo Meconi, notariusz Kurii Biskupiej we Frascati, a od grudnia 1961 r. dodatkowo ks. Casimiras Dobrowolskis²⁸.

W dniu 6 kwietnia 1961 r. ustanowiono też i zaprzysiężono komisję historyczną w składzie: ks. Paulo Rabikauskas SJ, profesor Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie, Zenonas Ivinskis, profesor Uniwersytetu w Kownie i Wilnie, oraz historyk — ks. Raphael Krasauskas²⁹. Komisja historyczna przeprowadziła kwerendę w Archiwum Generalnym Zgromadzenia w Grottaferrata, w Archiwum Diecezji Warmińskiej w Olsztynie, w Archiwum Ojców Jezuitów w Krakowie, w Archiwum Pruskim w Göttingen, w Archiwum Generalnym Ojców Jezuitów w Rzymie, w Archiwum Akt Tajnych w Watykanie. Na podstawie zebranej dokumentacji sporządziła relację historyczną, którą wraz z dokumentami przedstawiła trybunałowi diecezjalnemu³⁰.

Trybunał diecezjalny odbył łącznie 70 sesji. Przesłuchał 15 świadków, w tym członków komisji historycznej. W dniu 29 stycznia 1964 r. odbyła się ostatnia jego sesja, podczas której akta procesu diecezjalnego zostały zamknięte. Zgodnie z obowiązującym prawem kanonizacyjnym oryginały akt zostały złożone do

²³ Zob. tamże, s. 39.

²⁴ Zob. AAS 22 (1930), s. 87–88; zob. też: H. Misztal, jw., s. 181–182.

²⁵ Zob. tamże, s. 39.

²⁶ Zob. tamże.

²⁷ Zob. tamże.

²⁸ Zob. tamże.

²⁹ Zob. tamże.

³⁰ Zob. tamże, s. 40.

Archiwum Kurii Biskupiej we Frascati, natomiast ich uwiarygodnione odpisy przekazane do Kongregacji Obrzędów w Rzymie³¹.

Po zakończeniu diecezjalnego procesu o dowodzenie cnót, dawnej opinii świętości oraz starożytnego kultu Sługi Bożej Reginy Protmann, wszczęto proces o rozpoznanie i przeniesienie jej doczesnych szczątek. Dlatego też na prośbę postulatora, ks. Ladasa Tulaba, w dniu 18 lutego 1964 r. został otwarty w diecezji warmińskiej proces rogatoryjny³². W dniu 17 marca 1964 r. biskup Luigi Liverzani, Przewodniczący Trybunału diecezjalnego, wydał dekret stwierdzający autentyczność odnalezionych szczątków Sługi Bożej³³.

Ostatnim etapem postępowania beatyfikacyjnego na poziomie diecezjalnym, był proces w sprawie udowodnienia cudu za wstawiennictwem Sługi Bożej Reginy Protmann. Spośród nadzwyczajnych uzdrowień przypisywanych wstawiennictwu Sługi Bożej Reginy Protmann, wybrano do beatyfikacji najpierw uzdrowienie z choroby nowotworowej jamy brzusznej ks. Pawła Wolffa, które miało miejsce w 1948 r. Proces ten prowadziła w okresie od 17 lutego do 23 maja 1966 r. również diecezja Tusculum (Frascati). Jednakże z powodu braku pełnej dokumentacji uzdrowienia stwierdzono, że nie rokuje ono nadziei, aby uznano je za wystarczające w procesie beatyfikacyjnym³⁴. W związku z tym wybrano kolejne uzdrowienie. Tym razem chodziło o Joao Luiza de Souza, który został w São Paulo nagle uzdrowiony ze śmiertelnej choroby „głębokich krwotoków wewnętrznych wraz z infekcją we wnętrzu brzucha i stanem zakaźnym otrzewnej u pacjenta poddanego trzem operacjom chirurgicznym w krótkim czasie po sobie następujących, w warunkach poważnego zagrożenia życia”³⁵. Proces przeprowadził w dniach 25-29 kwietnia 1994 r. w szpitalu św. Katarzyny w São Paulo w Brazylii Trybunał rogatoryjny z diecezji São Paulo. W roli postulatora udała się tam s. Józefa Krauze CSC, a jako konsultor Kongregacji do Spraw Kanonizacyjnych — o. Michał Machejek OCD. Po zakończeniu procesu udowodnienia cudownego uzdrowienia oryginały akt zostały złożone do Archiwum Kurii Biskupiej São Paulo w Brazylii, natomiast ich uwiarygodnione odpisy przekazane do Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych w Rzymie.

Drugi etap postępowania beatyfikacyjnego Sługi Bożej Reginy Protmann, zgodnie z obowiązującym prawem kanonizacyjnym prowadzony był już w Kongregacji do Spraw Kanonizacyjnych³⁶. Postulatorem rzymskim w miejsce ks. Ladasa Tulaba została w dniu 25 listopada 1985 r. mianowana s. Józefa Krauze CSC. Natomiast relatorem sprawy z ramienia Kongregacji do Spraw Kanonizacyjnych został wyznaczony w dniu 13 grudnia 1985 r. o. Michał Machejek OCD³⁷. Napisana tzw. „pozycja historyczna” o życiu i cnotach heroicznym Sługi Bożej Reginy Protmann, oraz „pozycja o cudzie” za wstawiennictwem Sługi Bożej Reginy Protmann, została pozytywnie zaopiniowana przez konsultorów histo-

³¹ Zob. tamże.

³² Zob. tamże.

³³ Zob. tamże, s. 41.

³⁴ Zob. tamże.

³⁵ M.L. Krebs, Wpływ, jw., s. 48.

³⁶ Zob. tamże, s. 41-46.

³⁷ Zob. tamże, s. 42; tejże, W drodze, jw., s. 50.

ryków, teologów, lekarzy, a wreszcie komisję kardynałów. W związku z tym Kongregacja do Spraw Kanonizacyjnych w obecności Ojca Świętego Jana Pawła II ogłosiła w dniu 17 grudnia 1996 r. dekret o heroicznosci cnót Sługi Bożej Reginy Protmann, a w dniu 6 kwietnia 1998 r. promulgowała dekret uznający uzdrowienie Joao Luiza de Souza za niewytlumaczalne w sposób naturalny, przypisując jego uzdrowienie pośrednictwu Sługi Bożej Reginie Protmann³⁸. W dniu 13 czerwca 1999 r. w Warszawie Sługa Boża Regina Protmann została włączona przez Jana Pawła II w poczet błogosławionych.

IV. PROCES BEATYFIKACYJNY S. KRZYSZTOFY KLOMFASS CSC i JEJ PIĘTNASTU TOWARZYSZEK

Zgromadzenie Sióstr św. Katarzyny Dziewicy i Męczennicy zachęcone sukcesem beatyfikacji swojej założycielki podjęło wezwanie Jana Pawła II wyrażone w liście *Tertio millennio adveniente* o uzupełnienia martyrologiów Kościoła powszechnego męczennikami XX wieku. Do zadania tego przystąpiła prowincja polska Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny podejmując starania o rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego zamordowanych w 1945 r. przez Armię Czerwoną szesnastu sióstr katarzynek³⁹. Na terenie archidiecezji warmińskiej śmierć poniosły następujące zakonnice: M. Christophora (Marta) Klomfass CSC⁴⁰, M. Liberia (Maria) Domnick CSC⁴¹, M. Secundina (Barbara) Rautenberg CSC⁴², M. Adelgard (Agathe Euphemia) Böniąg CSC⁴³, M. Aniceta (Clara Anna) Skibowski CSC⁴⁴, M. Gebharda (Maria) Schröter CSC⁴⁵, M. Sabinella (Rosalia) Angrick CSC⁴⁶,

³⁸ Zob. J. K r a u s e, Informacje dotyczące procesu beatyfikacyjnego, Łącznik Zgromadzenia 69: 1996, nr 58–01, s. 30.

³⁹ Więcej na temat prezentowanych kandydatek na ołtarze zob.: M.Ł. K r e b s, Męczennice XX wieku ze Zgromadzenia Sióstr św. Katarzyny dziewicy i męczennicy, w: Męczennicy Kościoła warmińskiego XX wieku, J. Guzowski (red.), Olsztyn 2004, s. 55–69; H. M o l l, Zeugen für Christus. Das deutsche Martyrologium des 20. Jahrhunderts, t. 2, Paderborn 2006.

⁴⁰ Ur. 19.08.1903 w Raszągu na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1922. Okrutnie zamordowana 23.01.1945 w Olsztynie przez żołnierzy radzieckich w obronie czystości.

⁴¹ Ur. 12.10.1904 k. Legin. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1930. Zastrzelona przez żołnierzy radzieckich 23.01.1945 w Olsztynie.

⁴² Ur. 23.12.1887 w Gołogórze na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1909. Zamęczona przez żołnierzy radzieckich 28.01.1945 w Kętrzynie w obronie czystości.

⁴³ Ur. 5.02.1900 w Starym Targu na Powiślu. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1923. Zamęczona przez żołnierzy radzieckich 28.01.1945 w Kętrzynie w obronie czystości.

⁴⁴ Ur. 12.08.1882 w Bartągu na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1902. Zastrzelona 2.02.1945 przez żołnierza radzieckiego w klasztorze w Lidzbarku Warmińskim broniąc czystości.

⁴⁵ Ur. 1.12.1886 w Błudowie na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1914. Zastrzelona 2.02.1945 przez żołnierza radzieckiego w klasztorze w Lidzbarku Warmińskim.

⁴⁶ Ur. 29.09.1880 w Dąbrowie na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1899. Zastrzelona 02.02.1945 przez żołnierza radzieckiego w klasztorze w Lidzbarku Warmińskim broniąc czystości.

M. Bona (Anna) Pestka CSC (ur. 1905)⁴⁷, M. Gunhild (Dorothea) Steffen CSC⁴⁸, M. Rolanda (Maria) Abraham CSC⁴⁹, M. Generosa (Maria) Bolz CSC⁵⁰; natomiast poza archidiecezją warmińską: M. Caritina (Hedwig) Fahl CSC⁵¹, M. Xaveria (Maria) Rohwedder CSC⁵², M. Mauritia (Anna) Margenfeld CSC⁵³, M. Tiburtia (Cäcilia) Mischke CSC⁵⁴, M. Leonis (Käthe Elisabeth) Müller CSC⁵⁵. Starania o beatyfikację męczenniczek drugiej wojny światowej stały się możliwe dzięki zmianom politycznym w Polsce, które zapoczątkowane zostały w 1989 r.

Postulatorem dla tej sprawy Zgromadzenie Sióstr św. Katarzyny ustanowiło 18 marca 2003 r. s. Józefę Krause CSC, która 10 czerwca 2004 r. zwróciła się do abpa Edmunda Piszczka Metropolity Warmińskiego o rozpoczęcie procesu. Po uzyskaniu pozytywnej opinii Konferencji Episkopatu Polski⁵⁶, a także po otrzymaniu *nihil obstat* Kongregacji ds. Świętych na prowadzenie tego procesu⁵⁷, w dniu 8 grudnia 2004 r. w bazylice św. Katarzyny w Braniewie miała miejsce pierwsza uroczysta sesja, na której został zaprzysiężony trybunał diecezjalny. W jego skład weszły następujące osoby: bp Julian Wojtkowski jako delegat biskupa, ks. Lucjan Świto jako promotor sprawiedliwości, s. Brygida Neumann CSC jako notariusz aktuariusz, s. Gaudencja Zwolak CSC jako notariusz adiunkt, s. Waleria Kilian CSC jako skryptor⁵⁸. Do zaprzysiężonej również w Braniewie komisji historycznej, której przewodniczył ks. Andrzej Kopiczko, weszli: ks. Eugenisz Śliwka SVD, ks. Jacek Wojtkowski, s. Gerarda Śliwińska CSC, s. Łucja Magdalena Krebs CSC, oraz Dorota Triller⁵⁹.

Trybunał odbył 62 sesje, między innymi przesłuchując 56 świadków w Polsce i Niemczech, a także członków komisji historycznej. Po ponad dwuletnim do-

⁴⁷ Ur. w 1903. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1929. Na skutek pobicia i zgwałcenia przez żołnierzy radzieckich zmarła 1.05.1945 w Ornece.

⁴⁸ Ur. 2.09.1918 w Woli Wilknickiej k. Piotrowca na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1937. Na skutek postrzelenia i zgwałcenia przez żołnierzy radzieckich zmarła 30.05.1945 w Ornece.

⁴⁹ Ur. 17.06.1914 w Tolkmicku. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1936. Na skutek pobicia i zgwałcenia przez żołnierzy radzieckich zmarła 16.06.1945 w Ornece.

⁵⁰ Ur. 26.05.1902 w Łęgajnach. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1927. Na skutek pobicia i zgwałcenia zmarła 9.05.1945 w Olsztynie.

⁵¹ Ur. 10.03.1887 w Miejskiej Woli k. Mingajna na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1910. Broniąc współsiostry przed zgwałceniem została pobita przez żołnierzy radzieckich. skutkiem czego po dwóch dniach zmarła 5.06.1945 w Gdańsku.

⁵² Ur. 25.05.1887 w Płoskini. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1904. Podczas transportu pobita w obronie czystości zmarła 25.11.1945.

⁵³ Ur. 24.04.1904 w Sawitach k. Piotrowca na Warmii. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1927. Wywieziona do Tuły zmarła w transporcie 7.04.1945.

⁵⁴ Ur. 27.10.1888 w Krokowie. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1907. Wywieziona do Tuły zmarła 7.08.1945.

⁵⁵ Ur. 3.02.1913 w Gdańsku. Do Zgromadzenia wstąpiła w 1932. Wywieziona do ZSRR zmarła 5.06.1945.

⁵⁶ *Nihil obstat* zostało udzielone podczas 329 Sesji Plenarnej KEP w Warszawie (21–22.10.2004).

⁵⁷ Zob. Congregatio de Causis Sanctorum, Prot. N. 2628-1/04. — *Nihil obstat* na prowadzenie procesu przez archidiecezję warmińską co do sióstr, które śmierć poniosły poza jej granicami. zob.: Congregatio de Causis Sanctorum, Prot. N. 2628-2/05.

⁵⁸ Zob. dekret arcybiskupa Edmunda Piszczka Metropolity Warmińskiego z 25.11.2004.

⁵⁹ Zob. tamże.

chodzeniu proces beatyfikacyjny na szczeblu diecezjalnym zakończył w dniu 9 grudnia 2006 r. w Bazylice Katedralnej św. Katarzyny w Braniewie abp Wojciech Ziemia Metropolita Warmiński. Zgromadzona dokumentacja licząca około dwóch tysięcy stron została zamknięta i zawieszona przez s. Józefę Krause CSC do Rzymu. Ona też została nominowana na postulatora w Rzymie.

Kongregacja wydała dekret ważności akt. Dalszym etapem postępowania w Rzymie jest napisanie pod kierunkiem relatora pozycji na temat męczeństwa kandydatek na ołtarze.

V. PROCES BEATYFIKACYJNY S. SIOSTRY STANISŁAWY (BARBARY) SAMULOWSKIEJ SM

Kilka miesięcy po rozpoczęciu procesu męczenniczek drugiej wojny światowej ruszył na Warmii kolejny proces beatyfikacyjny, tym razem o stwierdzenie heroicznego cnót s. Stanisławy (Barbary) Samulowskiej, która jako 12-letnia dziewczynka była świadkiem objawień maryjnych w Gietrzwałdzie. Barbara Samulowska, urodzona 21 stycznia 1865 r. w Worytach, po zakończeniu trwających kilka miesięcy objawień, wstąpiła do Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia i przyjęła zakonne imię Stanisława. Przebywała najpierw w Lidzbarku Warmińskim, później Chełmnie i Paryżu, a następnie w 1895 r. wyjechała do pracy misyjnej w Gwatemali. Pracowała tam bardzo gorliwie przede wszystkim w miejscowym szpitalu jako pielęgniarka, opiekowała się też biednymi, fundowała stypendia dla uczącej się młodzieży. Zmarła 6 grudnia 1950 r. w Gwatemali w opinii świętości⁶⁰.

O rozpoczęcie procesu zabiegała prowincja polska Zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich, która sprawuje opiekę nad sanktuarium Matki Bożej w Gietrzwałdzie. Postulatorem został ustanowiony w dniu 24 grudnia 2004 r. ks. Kazimierz Brzozowski CRL⁶¹. Kanonicy Regularni zanim zwrócili się do abpa Edmunda Piszczeta Metropolity Warmińskiego o wszczęcie procesu beatyfikacyjnego, prosili wcześniej abpa Rodolfo Quezada Toruño Metropolity Gwatemalii o zgodę na prowadzenie procesu w archidiecezji warmińskiej, ponieważ Barbara Samulowska umarła w Gwatemali, a w świetle prawa beatyfikacyjnego właściwym biskupem do prowadzenia procesu na szczeblu diecezjalnym jest biskup miejsca śmierci kandydata na ołtarze. Po uzyskaniu zgody arcybiskupa Gwatemali na prowadzenie

⁶⁰ Zob. B. Tomczyk, Siostra Miłosierdzia Barbara Samulowska († 1950) Wizjonerka z Gietrzwałdu, *SW* 14 (1977), s. 137–145; B. Tomczyk, S. Ryłko, Siostra Miłosierdzia Barbara Samulowska, wizjonerka z Gietrzwałdu i inne osoby obdarzone łaską objawień, Kraków 1999; J. Chłosta, Barbara Samulowska — wizjonerka z Gietrzwałdu, w: *Maryjne orędzie z Gietrzwałdu*, pod red. J. Jezierskiego, K. Brzozowskiego, T. Siudego, Częstochowa – Gietrzwałd 2003, s. 47–56; K. Łatak, Rodzina Barbary Samulowskiej wizjonerki gietrzwałdzkiej. Studium genealogiczne w świetle parafialnych ksiąg metrykalnych, *KMW* 3 (2005), s. 433–441; Cz. Reszka, Łaska objawień. Barbara Samulowska z Gietrzwałdu, Olsztyn 2005; P. Rabczyński, Sługa Boża siostra Barbara Stanisława Samulowska. Życie i działalność, *AK* 3(2006), s. 555–562.

⁶¹ Wizytator prowincji polskiej Zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich. pismo z dnia 24.12.1004, 1. dz. 193/2004.

procesu s. Barbary Samulowskiej poza jego diecezją⁶², a także po pozytywnej opinii Konferencji Episkopatu Polski na prowadzenie tego procesu⁶³, abp Edmund Piszcz zwrócił się 21 czerwca 2004 r. do Kongregacji ds. Świętych w Rzymie o *nihil obstat* na rozpoczęcie procesu na Warmii. Zgoda została udzielona⁶⁴, w związku z czym w dniu 2 lutego 2005 r. nastąpił pierwszy etap postępowania diecezjalnego, tzw. sesja wstępna publiczna *ad acta primordialia*, polegająca na zaprzysiężeniu trybunału diecezjalnego. W jego skład weszły następujące osoby: ks. Lucjan Świto jako delegat biskupa, ks. Tadeusz Marcinkowski jako promotor sprawiedliwości, p. Iwona Zochowska jako notariusz aktuariusz, s. Anna Mamona MS jako notariusz adiunkt, oraz ks. Stanisław Chojnacki CRL jako kursor⁶⁵. Na uroczystej sesji *ad acta primordialia* w Gietrzwałdzie zostali również zaprzysiężeni członkowie dwóch komisji — teologicznej i historycznej.

Komisja teologiczna, w której skład weszły następujące osoby — bp Jacek Jezierski (przewodniczący), ks. Stanisław Zinkiewicz, ks. Paweł Rabczyński, s. Hanna Cybuła MS⁶⁶ — zajęła się oceną pism pozostawionych przez kandydatkę na ołtarze. Natomiast komisję historyczną utworzyli ks. Andrzej Kopiczko (przewodniczący), ks. Jacek Wojtkowski, s. Hanna Cybuła MS, s. Krystyna Rynarzewska MS⁶⁷, a w dniu 13 maja 2005 r. została dołączona p. Alicja Kostka. Komisja historyczna przebadła dokumentację odnoszącą się do życia i działalności s. Barbary Samulowskiej pozyskaną w wyniku kwerendy przeprowadzonej przede wszystkim w: Archiwum Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie, archiwum parafii Narodzenia NMP w Gietrzwałdzie, archiwum Domu Prowincjalnego Sióstr Miłosierdzia w Chełmnie, archiwum Domu Macierzystego Sióstr Miłosierdzia w Paryżu oraz archiwach w Gwatemali.

Trybunał przesłuchał 21 świadków w Polsce, w Niemczech i w Gwatemali, przesłuchał członków komisji historycznej, a także uzyskał opinię komisji teologicznej. Po prawie dwuletnim dochodzeniu zamknięcie procesu beatyfikacyjnego na szczeblu diecezjalnym nastąpiło w dniu 8 września 2006 r. w Bazylice Narodzenia NMP w Gietrzwałdzie przez abpa Wojciecha Ziembę Metropolity Warmińskiego. Dokumentacja procesowa licząca około dwóch tysięcy stron, została zapieczętowana i zawieszona przez postulatora ks. Kazimierza Brzozowskiego CRL do Kongregacji do Spraw Świętych w Rzymie.

Postulatorem w Rzymie został ustanowiony były generał Zakonu Księży Kanoników Regularnych, ks. Emilio Dunoyer CRL. W dniu 25 maja 2007 r. dokumentacja została otwarta⁶⁸, a w dniu 19 grudnia 2008 r. został wydany dekret ważności akt⁶⁹. Dalszym etapem postępowania będzie napisanie pod kierunkiem

⁶² Zob. Arquidiócesis de Guatemala, Ref. 226-10-2003, 254-12-03.

⁶³ *Nihil obstat* zostało udzielone podczas 327 Sesji Plenarnej KEP w Warszawie (01.05.2004).

⁶⁴ Zob. Congregatio de Causis Sanctorum, Prot. N. 2616-1/04.

⁶⁵ Zob. Dekret arcybiskupa Edmunda Piszcz Metropolity Warmińskiego z 4.01.2005.

⁶⁶ Zob. tamże.

⁶⁷ Zob. tamże.

⁶⁸ Zob. Congregatio de Causis Sanctorum, Prot. N. 2616-3/07.

⁶⁹ Zob. tejsze, Prot. N. 2616-4/07.

relatora wyznaczonego przez Kongregację pozycji dotyczącej heroicznego cnót Sługi Bożej Stanisławy (Barbary) Samulowskiej.

VI. PROCES BEATYFIKACYJNY KS. JÓZEFA STEINKI
i TRZYDZIESTU SZEŚCIU TOWARZYSZY,
ORAZ KS. BRONISŁAWA SOCHACZEWSKIEGO
i OŚMIU TOWARZYSZY

Dwa ostatnie rozpoczęte procesy beatyfikacyjne na Warmii dotyczą również męczenników drugiej wojny światowej — trzydziestu siedmiu ofiar komunizmu i dziewięciu ofiar hitleryzmu. Są to kapłani, osoby świeckie oraz jedna siostra zakonna⁷⁰. O rozpoczęcie obu procesów zabiegała Archidiecezja Warmińska, a Konferencja Episkopatu Polski pozytywnie zaopiniowała tę inicjatywę⁷¹. Postulatorem dla obu procesów został ustanowiony 21 sierpnia 2007 r. ks. Janusz Ostrowski, oraz jego pomocnicy: ks. Lothar Schlegel, s. Józefa Krause CSC, ks. André Schmeier, s. Magdalena Krebs CSC, s. Miriam Zajac CSE i ks. Ludwik Faş SVD.

Gdy chodzi o proces beatyfikacyjny ofiar komunizmu, to kandydaci na ołtarze zgłoszeni byli w dwóch turach. W dniu 26 marca 2007 r. abp Wojciech Ziemia Metropolita Warmiński zwrócił się do Kongregacji ds. Świętych w Rzymie o *nihil obstat* na rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego dla dwudziestu ośmiu osób. Byli to: ks. Josef Steinki⁷², ks. Wilhelm Brehm⁷³, ks. Paul Chmielewski⁷⁴, ks. Bruno Gross⁷⁵, ks. Hubert Gross⁷⁶, ks. Paul Huhn⁷⁷, ks. Bernhard Klement⁷⁸, ks. Otto

⁷⁰ Więcej na temat prezentowanych kandydatów na ołtarze zob.: B. S c h w a r k, *Ihr name lebt*, Osnabrück 1958; W. G ę b i k, *Burzom dziejów nie dali się zgnieść*, Gdynia 1967; t e n ż e, *Chłopcy z Rzeczypospolitej Kwidzińskiej*, Olsztyn 1968; J. C h ł o s t a, *Księża trudnych czasów. Biografie 30 warmińskich duchownych*, Olsztyn 1997; A. K o p i c z k o, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1821–1945*, cz. 2, Olsztyn 2003; J. W o j t k o w s k i, *Męczennicy warmińscy XX wieku*, w: *Męczennicy*, jw., s. 55–69; H. M o l l, jw.

⁷¹ *Nihil obstat* odnośnie procesu beatyfikacyjnego ofiar nazizmu hitlerowskiego zostało udzielone podczas 336 Sesji Plenarnej KEP w Poznaniu (23–25.06.2006), natomiast odnośnie procesu beatyfikacyjnego ofiar Armii Czerwonej zostało udzielone podczas 339 Sesji Plenarnej KEP w Warszawie (13–14.03.2007).

⁷² Ur. 19.12.1889 w Głotowie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1916, kanonik warmiński. Pracował jako wikariusz w Reszlu i Królewcu. Następnie był dyrektorem „Caritas” w Braniewie i kapelanem Szpitala Mariackiego w Olsztynie. Skatowany przez żołnierzy radzieckich zmarł 16.02.1945 w więzieniu w Olsztynie.

⁷³ Ur. 13.04.1907 w Kwidzynie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1930. Opiekę duszpasterską sprawował w Długoborze, Chruściele i Olsztynie. Pełnił urząd prefekta szkół średnich w Elblągu. W 1939 po likwidacji nauki religii w szkołach został przeniesiony do Biskupca Reszelskiego, gdzie zginął w styczniu 1945 z rąk żołnierzy radzieckich.

⁷⁴ Ur. 2.01.1889 w Unieszewie. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1915. Pełnił urząd wikariusza w Biesowie, a od 1928 urząd proboszcza w Klebarku Wielkim. Został zastrzelony 22.01.1945 przez żołnierza radzieckiego na plebanii w Klebarku Wielkim.

⁷⁵ Ur. 6.01.1900 w Plutach. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1924, kanonik warmiński i doktor prawa kanonicznego. Opiekę duszpasterską sprawował w Kwiecewie, Kwidzynie i Barczewie. Od 1931 pracował w Kurii Biskupiej we Fromborku. W 1945 został wywieziony do łagrów radzieckich. Zmarł z wyczerpania w czerwcu 1946 w obozie pracy w Czeboksarach.

Langkau⁷⁹, ks. Johannes Lindenblatt⁸⁰, ks. Arthur Linka⁸¹, ks. Franz Ludwig⁸², ks. Johannes Marquardt⁸³, ks. Ferdinand Podlech⁸⁴, ks. Albert Prothmann⁸⁵, ks. Ulrich Schikowski⁸⁶, ks. Arthur Schulz⁸⁷, ks. Paul Schwartz⁸⁸, ks. Bruno Siegel⁸⁹, ks. Wladislaus Świtalski⁹⁰, ks. Bruno Weichsel⁹¹, ks. Gerhard Witt⁹², ks. Franz Zagermann⁹³, ks. Joachim Ziemetzki⁹⁴, s. Marianna (Teodora) Witkowska CSE⁹⁵,

⁷⁶ Ur. 31.01.1908 w Malborku. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1932. Sprawował opiekę duszpasterską w Ignalinie, Fromborku, Ludwigsort, Mamonowie i Królewcu. Został zastrzelony przez żołnierza radzieckiego 19.01.1947 w Królewcu.

⁷⁷ Ur. 23.10.1906 w Jezioranach. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1933. Pełnił urząd wikariusza w Hawie, Elblągu i Gąbinie, a następnie urząd proboszcza w Tylży od 1942 i w Tolkmicku od 1944. Został zastrzelony przez żołnierza radzieckiego 26.02.1945 w Rychnowach k. Pogrodzia.

⁷⁸ Ur. 17.10.1888 w Butrynach. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1915. Pełnił urząd wikariusza w Klebarku Wielkim i w parafii św. Jakuba w Olsztynie. Od 1920 był proboszczem parafii św. Józefa w Olsztynie. Zastrzelony przez żołnierzy radzieckich 22.01.1945 na plebanii parafii św. Józefa w Olsztynie.

⁷⁹ Ur. 31.10.1871 w Podlejkach. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1896. Pełnił urząd wikariusza w Sztumie, Bisztynku i Biskupcu Reszelskim. Od 1901 był proboszczem parafii w Lesinach Wielkich, a od 1913 w Bartągu. Zastrzelony przez żołnierza radzieckiego 22.01.1945 na plebanii w Bartągu.

⁸⁰ Ur. 23.04.1882 w Tolnikach k. Reszla. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1905. Opiekę duszpasterską sprawował w Kłębowie, Królewcu, Kętrzynie, Srokowie i Barcianach. Został zastrzelony przez żołnierza radzieckiego 27.01.1945 w Kętrzynie.

⁸¹ Ur. 2.05.1887 w Olsztynie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1912. Pełnił urząd wikariusza w Kalwie, Starym Targu i Biskupcu Reszelskim. Od 1929 był proboszczem parafii w Jonkowie. Zastrzelony przez żołnierza radzieckiego 26.01.1945 w Jonkowie.

⁸² Ur. 29.04.1896 w Orniecie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1922. Pełnił urząd wikariusza w Tolkowcu i Pieniężnie, a od 1937 proboszcza parafii w Sątopach. Został zastrzelony przez żołnierza radzieckiego 29.01.1945 w Sątopach.

⁸³ Ur. 18.07.1888 w Kłajpedzie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1913. Pełnił urząd wikariusza w Kolnie, Sątopach i Lidzbarku Warmińskim. Od 1929 był proboszczem parafii w Paluzach. Zamordowany przez żołnierzy 29.01.1914 w Paluzach.

⁸⁴ Ur. 22.02.1878 w Cerkiewniku. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1904. Pełnił urząd wikariusza w Lutrach, Lubieszewie, Tujcu, Wilczkowie i Jezioranach. Od 1919 był proboszczem parafii w Kraszewie. Wywieziony do radzieckich łagrów, zmarł w 1946 w kopalni odkrywkowej wapna na Syberii.

⁸⁵ Ur. 15.06.1876 w Gajlach k. Pieniężna. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1904. Pełnił urząd wikariusza w Świątkach, Głotowie, Lutrach i Bieniewie. Od 1919 był proboszczem parafii w Prositach. Zamordowany przez żołnierzy radzieckich 4.02.1945 w Prositach.

⁸⁶ Ur. 4.08.1907 w Biskupcu. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1932, doktor filozofii. Pełnił urząd wikariusza w parafiach: Stary Targ i Schloßberg k. Tylży. Od 1932 pracował w szpitalu św. Elżbiety w Królewcu. Od 1942 był proboszczem parafii w Chruścielu. Zastrzelony przez żołnierza radzieckiego 27.01.1945 w Chruścielu.

⁸⁷ Ur. 11.09.1897 w Londynie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1923. Sprawował opiekę duszpasterską w Radostowie, Orniecie, Olecku i Bisztynku. Został zastrzelony przez żołnierzy radzieckich 30.01.1945 w Bisztynku.

⁸⁸ Ur. 3.03.1878 w Lidzbarku Warmińskim. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1903. Pełnił urząd wikariusza w Kolnie i Elblągu. Od 1921 był proboszczem w Bażynach, a od 1928 w Żegotach. Został zamordowany przez żołnierzy radzieckich 12.02.1945 w Świętąjnie k. Jezioran.

⁸⁹ Ur. 6.11.1889 w Brodniczy. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1913. Pełnił urząd wikariusza w Radostowie, Mraǒowie i Dobrym Mieście. Od 1931 był proboszczem parafii w Miłakowie i kapelanem garnizonu w Moraǒu. Został zastrzelony przez żołnierzy radzieckich 30.01.1945 w Miłakowie.

Cäcilia Grabosch⁹⁶, Anna Fieberg⁹⁷, Maria Fischer⁹⁸, Margaretha Wiewiorra⁹⁹. Zaś w piśmie z dnia 21 grudnia 2007 r. Metropolita Warmiński listę kandydatów na ołtarze poszerzył o dziewięć kolejnych nazwisk: ks. Bruno Bludau¹⁰⁰, ks. Karl Langwald¹⁰¹, ks. Johanes Frank SVD¹⁰², ks. Gottfried Fuchs SVD¹⁰³, ks. Georg Heide SVD¹⁰⁴, Gertrudis Klimek¹⁰⁵, Agnes Drabińska¹⁰⁶, Angelica Berger¹⁰⁷,

⁹⁰ Ur. 27.06.1875 w Kąkolu k. Leszna. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1899. kanonik warmiński. doktor filozofii, doktor honoris causa Wydziału Teologicznego w Bonn. Pracował najpierw jako wikariusz w Olsztynie, następnie jako profesor i rektor Akademii w Braniewie. Zastrzelony przez żołnierza radzieckiego we Fromborku 09.02.1945.

⁹¹ Ur. 11.10.1903 w Pieniężnie. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1927. Był wikariuszem w Krekolach, Bieniewie, Malborku i Fromborku, następnie sekretarzem i skarbnikiem Kurii Biskupiej. Od 1944 pełnił urząd administratora parafii w Zalewie, gdzie 23.01.1945 w tamtejszej kaplicy został zakatowany kolbami i zastrzelony przez żołnierzy radzieckich.

⁹² Ur. 3.07.1912 w Reszlu. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1937. Pełnił urząd wikariusza w Leginach i Lidzbarku Warmińskim. Zmarł w radzieckim więzieniu w Elblągu 19.05.1945.

⁹³ Ur. 28.07.1882 w Zawierzu k. Braniewa. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1907. Pełnił urząd wikariusza w Plutach, Nowej Cerkwi, Dobrym Mieście, Świątkach, Lubieszewie i Malborku. Od 1928 był proboszczem parafii w Unikowie. Został zastrzelony przez żołnierzy radzieckich 26.02.1945 w Unikowie.

⁹⁴ Ur. 4.09.1886 w Gietrzwałdzie. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1919. Pełnił urząd wikariusza w Jonkowie, kuratusa parafii w Prawdziskach i komendariusza parafii w Klonie. Od 1938 był proboszczem parafii w Barczewku, gdzie 26.01.1945 został zastrzelony przez żołnierzy radzieckich.

⁹⁵ Ur. 23.03.1889 w Kośminie. Elżbietanka. Pracowała w parafiach w Postolinie, Nidzicy i Dzierzgoniu. Została zastrzelona przez żołnierza radzieckiego w Dzierzgoniu 28.01.1945, broniąc cnoty czystości młodszej współsiostry Amabilis.

⁹⁶ Ur. 10.01.1915 w Unieszewie. Matka dwojga dzieci. Została zastrzelona przez radzieckiego żołnierza w obronie czystości małżeńskiej 22.01.1945 w swoim domu w Wójtowie.

⁹⁷ Ur. 23.04.1893 w Dobrym Mieście. Panna. Opiekowała się gospodarstwem domowym brata ks. Pawła Fieberga w Ornecie. Została zamordowana przez żołnierzy radzieckich w obronie cnoty czystości w lutym 1945.

⁹⁸ Ur. 27.05.1895 w Bornitach k. Braniewa w rodzinie rolniczej. Panna. Wraz z rodzicami przeprowadziła się do Ornety, gdzie zajmowała się hafciarstwem. Została zamordowana przez żołnierzy radzieckich w obronie cnoty czystości w lutym 1945.

⁹⁹ Ur. 15.10.1928 w Stanclewie w rodzinie rolniczej. Panna. Została zastrzelona przez żołnierzy radzieckich w obronie cnoty czystości 6.03.1945.

¹⁰⁰ Ur. 9.09.1890 w Miejskiej Woli k. Mingajn. Pełnił urząd wikariusza w Jezioranach, Długoborze, Królewcu. Od 1931 był proboszczem parafii w Plutach. Zmarł 5.05.1945 w obozie pracy na Uralu.

¹⁰¹ Ur. 14.12.1886 w Barczewku. Pełnił urząd wikariusza w Dzierzgoniu, Wrzesinie, Purdzie Wielkiej, Klebarku Wielkim, Klonie i Olecku. Od 1935 był proboszczem parafii w Kochanówce. Wywieziono go do łagrów radzieckich. Zginął w 1945 w Czelabińsku na Syberii.

¹⁰² Ur. 9.11.1900 w Niederscheidweiler k. Trier. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1927, werbista. Uczył matematyki w szkole misyjnej w Pieniężnie. W 1941 po zamknięciu szkoły przez narodowych socjalistów sprawował opiekę duszpasterską w Nysie, Głubczycach, Orzyszu i Opałcu. W 1945 został wywieziony w głąb Związku Radzieckiego. Zginął koło Stalino (Donieck).

¹⁰³ Ur. 4.09.1892 w Leverkusen-Schleibusch. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1915, werbista. Uczył w szkole misyjnej w Pieniężnie. W 1941 po zamknięciu szkoły przez narodowych socjalistów pełnił urząd wikariusza w Sztumie. W nocy z 28/29 stycznia 1945 został zastrzelony przez żołnierzy radzieckich na plebanii w Sztumie.

¹⁰⁴ Ur. 22.08.1885 w Wołownie. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1909, werbista. Pracował w Gimnazjum Misyjnym w St. Wendel. Pełnił urząd rektora w domach misyjnych w Pieniężnie

Hedwig Schnarbach¹⁰⁸. Kongregacja wyraziła zgodę na prowadzenie tego procesu na Warmii¹⁰⁹.

Podobnie było przy rozpoczęciu procesu beatyfikacyjnego ofiar nazizmu. Pierwsze pismo do Kongregacji ds. Świętych w Rzymie z prośbą o nihil obstat zostało wysłane w dniu 6 marca 2007 r. i dotyczyło następujących sześciu osób: ks. Bronisława Sochaczewskiego¹¹⁰, ks. Ernesta Karbauma¹¹¹, ks. Pawła Katscherowskiego¹¹², ks. Leo Olszewskiego¹¹³, ks. Stanisława Zuske¹¹⁴, Jana Gruba¹¹⁵. Prośba o zgodę na trzy kolejne nazwiska została wysłana 20 grudnia 2007 r. Chodziło o ks. Alberta Rogaczewskiego¹¹⁶, Ryszarda Knosałę¹¹⁷ i Alfonsa Żurawskiego¹¹⁸. Również na prowadzenie tych procesów Kongregacja ds. Świętych wyraziła zgodę¹¹⁹.

---

i Nysie. Po zamknięciu domów misyjnych przez narodowych socjalistów pełnił urząd wikariusza w Braniewie i Bieniewo oraz administratora parafii w Klonie. Zimą 1945 został zabrany przez Sowieców do pracy w lesie w Gąbinie. Z powodu wycieńczenia pozwolono mu wrócić do Klonu, gdzie zmarł 8.07.1945.

¹⁰⁵ Ur. w 1922 w Wójtowie. Panna. Została zastrzelona przez żołnierzy radzieckich w obronie cnoty czystości w 1945 w swoim domu w Wójtowie.

¹⁰⁶ Ur. 2.02.1922 w Wójtowie w rodzinie rolniczej. Panna. W nocy z 23/24 stycznia 1945 została zastrzelona przez żołnierzy radzieckich w obronie cnoty czystości.

¹⁰⁷ Ur. 7.04.1926 w Wilczkowie w rodzinie rolniczej. Panna. Została brutalnie zamaltretowana i zgwałcona przez żołnierzy radzieckich, w wyniku czego zmarła 24.01.1945.

¹⁰⁸ Ur. 16.07.1923 w Kaplitynach w rodzinie rolniczej. Panna. Została zastrzelona przez żołnierzy radzieckich w obronie cnoty czystości 23.01.1945 w swoim domu w Kaplitynach.

¹⁰⁹ Zob. Congregatio de Causis Sanctorum, Prot. N. 2764-1/07; Powiadomienie arcybiskupa Wojciecha Ziemby Metropolity Warmińskiego z 31.07.2008, WWD 96 (2008), s. 28-29.

¹¹⁰ Ur. 15.05.1886 w Brusach k. Chojnic. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1913. Podczas kampanii wrześniowej był kapelanem Wojska Polskiego w Gdyni. Został aresztowany przez gestapo i osadzony w obozach koncentracyjnych w Stutthofie, Sachsenhausen oraz Oranienburgu, gdzie został zamordowany 13.05.1940.

¹¹¹ Ur. 4.02.1891 w Mingajnach. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1917. Pracował w sierocińcu dla chłopców w Gdańsku-Starych Szkotach. Zginął 18.12.1940 w obozie koncentracyjnym w Stutthofie.

¹¹² Ur. 7.10.1891 w Wejherowie. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1918. Pełnił urząd wikariusza w Ostródzie i Kwidzynie. Od 1933 był proboszczem parafii w Butrynach. Skatowany przez faszystów hitlerowskich zmarł 29.10.1939 w Olsztynie.

¹¹³ Ur. 14.04.1894 w Królewc. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1919. Pełnił urząd wikariusza w Żegotach, Tylży, Wischwill i Glaznotach. Od 1936 był proboszczem parafii w Bilderweitschen, a od 1938 w Tylży. Zginął w obozie koncentracyjnym w Dachau 11.08.1942.

¹¹⁴ Ur. 23.09.1903 w Pierzchnie k. Śremu. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1932. Pracował jako wikariusz i prefekt gimnazjum męskiego w Krotoszynie, a od 1938 jako prefekt Gimnazjum Polskiego w Kwidzynie. Został aresztowany przez gestapo 25.08.1939 i wywieziony do Tapiau, później do Hohenbruchu, a następnie osadzony w obozach koncentracyjnych w Stutthofie, Sachsenhausen-Oranienburg i Dachau. Zginął 12.08.1942 w komorze gazowej w Hartheim k. Linzu w Austrii.

¹¹⁵ Ur. w 1920, kawaler. Podczas drugiej wojny światowej przebywał na przymusowych robotach w gospodarstwie rolnym w Ramsowie. Falszywie oskarżony, został powieszony przez gestapo na drzewie przy drodze z Ramsowa do Wipsowa.

¹¹⁶ Ur. 23.04.1888 w Dąbrówce Malborskiej. Święcenia kapłańskie otrzymał w 1914. Pełnił urząd wikariusza w Kętrzynie i Prawdziskach k. Elku. Za czynny udział w akcji plebiscytowej został zmuszony do opuszczenia Prus Wschodnich. W 1927 inkardynował się do diecezji chełmińskiej, a następnie wyjechał do Francji. Za udział we francuskim ruchu oporu aresztowany przez gestapo w 1943. Był więziony w Lyonie, Mont-Luc oraz w obozie koncentracyjnym w Buchenwaldzie, gdzie zmarł 16.03.1944.

Oba procesy zostały rozpoczęte jednocześnie, to jest 15 września 2007 r. w bazylice konkatedralnej św. Jakuba w Olsztynie. Dla obu procesów zostały też ustanowione dwa oddzielne trybunały, ale w tym samym składzie: ks. Lucjan Świto jako delegat biskupa, ks. Tadeusz Marcinkowski jako promotor sprawiedliwości¹²⁰. Notariuszem aktuariuszem została s. Brigitta Neumann CSC¹²¹, natomiast notariuszami adiunktami: s. Łucja Jaworska CSC¹²², s. Edith Elisabeth Bremer CSSE, s. Gabriela Iwuć CSSE¹²³, br. Grzegorz Kendik SVD¹²⁴.

Dla procesu ofiar komunizmu powołane zostały dwie komisje: teologiczna i historyczna. Do pierwszej komisji pod przewodnictwem bpa Jacka Jezierskiego weszli: ks. Jan Guzowski, ks. Paweł Rabczyński¹²⁵, a 4 kwietnia 2008 r. został dołączony ks. Zdzisław Kieliszek. Do komisji historycznej pod przewodnictwem ks. Andrzeja Kopiczko weszli: ks. Jacek Wojtkowski, s. Joanna Staniszevska CSC¹²⁶, a 4 listopada 2008 r. zostali dołączeni: ks. Jerzy Skrabania SVD i ks. Joseph Rivinius SVD.

Dla procesu ofiar nazizmu nie powoływano komisji teologicznej, natomiast do komisji historycznej pod przewodnictwem ks. Andrzeja Kopiczko weszli: ks. Jacek Wojtkowski i s. Joanna Staniszevska CSC¹²⁷.

SELIGSPRECHUNGSVERFAHREN IN DER ERMLÄNDISCHEN KIRCHE

ZUSAMMENFASSUNG

Der Artikel „Seligsprechungsprozesse in der Kirche von Ermland“ zeigt die Geschichte von sieben Seligsprechungsprozessen, die in der Kirche von Ermland geführt wurden.

Zwei von ihnen wurden bereits erfolgreich beendet. Der Seligsprechungsprozess von Dorothea von Montau (1347–1394) wurde am 9.01.1976 beendet. An jenem Tag bestätigte Papst Paul VI. ihren öffentlichen Kult seit undenklichen Zeiten. Die Erhebung von Regina Protmann (1552–1613) zur Ehre der Altäre erfolgte am 13.06.1999 in Warschau durch Papst Johannes Paul II.

Drei weitere Prozesse wurden auf Diözesanebene beendet und zur weiteren Bearbeitung nach Rom gegeben. Hierbei handelt es sich um den Seligsprechungsprozess für den Diener Gottes Kardinal Stanislaus Hosius, der am 16.09.1975 in Frombork (Frauenburg) begonnen und am 12.06.2007 in Olsztyn (Allenstein) beendet wurde; den Seligsprechungsprozess für

¹¹⁷ Ur. 21.02.1907 w Żelaznej k. Opola, żonaty. Aresztowany przez gestapo, zginął 6.02.1945 w Dachau.

¹¹⁸ Ur. w Kajnach w 1914. Został aresztowany za obronę polskości i przewieziony do Berlina, gdzie 6.10.1942 wykonano na nim karę śmierci.

¹¹⁹ Zob. Congregatio de Causis Sanctorum, Prot. N. 2773-1/07; Powiadomienie arcybiskupa Wojciecha Ziemby Metropolity Warmińskiego z 31.07.2008, WWD 96(2008), s. 27-28.

¹²⁰ Zob. Dekret arcybiskupa Wojciecha Ziemby Metropolity Warmińskiego z 5.09.2007.

¹²¹ Zob. Dekret tegoż z 14.08.2007.

¹²² Zob. Dekret tegoż z 21.08.2007.

¹²³ Zob. Dekret tegoż z 28.08.2007.

¹²⁴ Zob. Dekret tegoż z 10.09.2008.

¹²⁵ Zob. Dekret tegoż z 5.09.2007.

¹²⁶ Zob. tamże.

¹²⁷ Zob. tamże.

die Dienerin Gottes Christoha Klomfass CSC und 15 Gefährtinnen, der am 8.12.2004 in Braniewo (Braunsberg) begonnen und dort am 9.12.2006 beendet wurde; den Seligsprechungsprozess für die Dienerin Gottes Barbara Samulowski, der am 2.02.2005 in Gietrzwałd (Dietrichswalde) begonnen und dort am 8.09.2006 beendet wurde.

Zwei weitere noch laufende Prozesse für die Märtyrer des Zweiten Weltkriegs wurden am 15.09.2007 in Olsztyn (Allenstein) begonnen. Sie betreffen Priester, Laien und eine Ordensschwester. Dabei handelt es sich um einen Seligsprechungsprozess für Opfer des Nationalsozialismus — für den Diener Gottes Bronisław Sochaczewski und acht Gefährten, sowie um einen Seligsprechungsprozess für Opfer des Kommunismus — für den Diener Gottes Josef Steinki und 36 Gefährten.

In dem Artikel wurden zwei noch laufende Prozesse nicht beschrieben, die zwar Personen aus der Kirche von Ermland betreffen, aber nicht von der Diözese Ermland geführt werden. Dabei handelt es sich um den Seligsprechungsprozess für den Diener Gottes Bischof Maximilian Kaller (1880–1947), der von der Diözese Münster geführt wird und den Seligsprechungsprozess für den Diener Gottes Josef Engling (1898–1918), der von der Diözese Trier geführt wird.